

Naujienu Antroji Dalis

NR. 447

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XV METAI

PROF. DR. JUOZAS NEMEIKŠA

1888.XII.16 — 1958.XII.12.

Autentiška žinia — telegrama, asmeniškai laišakai ir jau iškarpos iš Lietuvos laikraščių — pranešė, kad 1958 m. gruodžio 12 d. Kaune mirė medicinos gydytojas Juozas Nemeikša.

Tie, kurie jį arti pažinojo, mylėjo, tie, kuriems jis gera darė (o tokių daug, daug) žinojo jį kaip Juzuką, gerąjį daktarą Juzuką, niekad neapvyliantį bičiulį, globėją, užtarėją, visad švelnų, visad pasirošusį padėt. Ar diena ar naktis, ar užimtas, pavargęs, jis tuoj atskubėdavo pas tą, kuris jo šaukėsi — padėt.

Viskas kitiems, nieko sau! Toks buvo jo kelias, toks buvo jo gyvenimas.

Dr. Juozas Nemeikša gimė 1888 m. gruodžio 16 d. Šiaulių apskr. neturtingoj šeimoj. Nedaug džiaugsmo patyrė vaikystėje. Vėliau tėvams (dar su dviem vyresniom dukterimis) apsigyvenus Šiauliuose, Juozas ėjo Šiaulių gimnaziją. Pačioj jaunystėj apsisprendęs kaip pažangus, sąmoningas patriotas, jis gyvai dalyvavo lietuviškoje veikloje. Suartėjęs su Putvinskių šeima, Pavėžupio dvare jis įsigijo platesnį žvilgsnį į pasaulį. Taip pat Ginkunuose pas Zubovus sutiko daug savo laiko žymių lietuvių. Dar gimnazijoj būdamas ėmė reikštis kaip poetas — rašė eilėraščius, vaizdelius, o 1911 m. atskirai išleido "Vakarų Pasaką". Bendradarbiavo "Aušrinėje", "Lietuvos žiniuose". Vėliau, nepasitikėjęs savo talentu, rašydavo tik atsitiktinai, dažniausiai prisidengęs slapyvardžiu.

1910 m. baigęs gimnaziją, Juozas įstojo į Maskvos universiteto medicinos fakultetą ir pasinėrė į lietuvių studentų gyvenimo sukūrį. Linksmas, draugiškas, buvo visų mėgiamas. 1915 m., dar mok-

slų neužbaigęs, mobilizuojamas ir paskiriamas pulko gydytoju. I Pasaul. karo ir revoliucijos metu turėjo sunkių išgyvenimų fronte ir suįsuriame užfronty. Nuo to laiko liūdesio šydas visad dengė jo veidą. Karui pasibaigus jis grįžta į Maskvą ir nepaprastai sunkiomis to laiko sąlygomis baigia mokslą, 1919 m. pavašarį gaudamas gydytojo diplomą. 1920 m. gruodžio mėn. grįžta į Lietuvą. Seserų ir bičiulių džiaugsmingai sutiktas, iš karto patenka į kūrybinę Neprikl. Lietuvos darbą. Tuoj pat mobilizuotas, jis dirba Alytųj, Kaune ir kit. kaip kariuomenės gydytojas, dalyvauja kultūrinio bei socialinės globos bare. Specializojasi akių ligų srity pas prof. P. Avizonį. 1925 m. išrenkamas Vyt. D. Universiteto Kaune medicinos fakulteto akių ligų katedros asistentu. Po 4 metų ima vadovauti skyriui ligoninėje, dirba akių dispensery ir trachomos inspektorium. Aktyvus Motinos ir Vaiko globos Organizacijų Sąjungos, Motinos ir Vaiko Dr.-jos, Motinos ir Vaiko žurnalo, to paties vardo Muziejaus, Akliams Globoti Dr.-jos ir kt. organizacijų narys. Vyksta į oftalmologų kongresus, parodas Vokietijoj, Olandijoj ir k.

Giliai humaniškas, griežtų moralės principų, visad sąjūkingas, vegetaras, gal iš jaunystės Tolstojaus pasekėjas, nuostabiai jautrus ir kuklus, o kartu ir mėgėjas draugystę. Dirbdamas po 12-16 valandų į parą (jo darbštumas maža ras sau lygių pavyzdžių!) vis dėlto mokėdavo rasti laiko lankytis labai plataus rato bičiulių šeimos iškilmėse. Jis daug kartų buvo kviečiamas būti diskretišku teisėju draugų ar šeimų savitarpių ginčų spresti, o taip pat būti daugelio vaikų krikšto tėvu (jo krikšto dukros visad turėjo Rasos vardą). Dūšioj poetas, jis artimiausiai draugavo su mūsų meno pasaulio žmonėmis, sekė literatūrą, meną, teatrą. Retai premjerose Valstybiniam teatre nepamatytum daktaro Juzuko! Grožio mylėtojas, jis savo kambary turėjo tikrą muziejų — dėkingi pacientai užpildavo jį dovanomis — paveikslais, skulptūromis, knygomis, tautiniais audiniais, gėlėmis... Velionis gi neimdavo atlyginimo už privatinę praktiką, priešingai, savo pacientus, globotinius, apdovanodavo gal daugiau už (Tęsinys 7-me psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

1.
Sako, kad 1958-ieji buvę dr. V. Kudirkos metai. Et, propaganda, melas, smalkės į akis, daugiau nieko. Kuris tremties poetas sukūrė eilėraščių tam (jubiliejiniam) fone? kuris dailininkas pasigundė šia tema? Anot Didžiojo Emigranto (Adomo iš Mickevičių),

"Ciemno wszędzie, glucho wszędzie..."

2.
Palikę l-a-i-s-v-a-j-ą dailę, sukterkime pas dailininkus, kurie okupacijos naktį.

Va, dail. A. Savickas str. "Gyvenimas, paveikslas, kūrybinis metodas", tarp kita ko, rašo:

"Apie peizažą pas mus paskutiniu metu atsiliepiama gana nepalankiai: jis kaltinamas susmulkėjimu, šabloniškumu, supanašėjimu ir pan. Ypač į 'nemalonę' pateko mūsų etudinio pobūdžio peizažai.

"Man šiek tiek susipažinusi su lietuviško peizažo praeitimi, tebus leista pareikšti, kad peizažas lietuvių dailės istorijoje užima labai garbingą vietą. Mes turime puikias peizažo (ypač lyrinio) tradicijas, ir jeigu jos vystomos — tai reikia tik džiaugtis. Argi bloga, jeigu mūsų tapytojai apdainuoja žavingą saulėleidį prie Nemuno ar tylų Nidos kampelį? Juk lyrinis, 'kamerinis' ar 'nuotaikos' peizažas, — kokiais vardais mes bepavadinantume mūsų tėviškės gamtovaizdį — yra tas pats, kas eilėrašties apie meilę, draugystę, apie gamtą, upes, ežerus, klonius ir t.t. Ar rašytojai, literatūros kritikai pasisako prieš lyriką, ar ignoruoja tokius eilėraščius? Poezijos, eilėraščių negalima išbraukti iš literatūros, nes jų nepakeis nei romanai, nei drama, taip, kaip nepakeis peizažo tapybinė kompozicija ar portretas".

Na, ar ne... "fašistas", ar ne smulkus (bet pavojingas) "nacionalistas"?! Arba vėl:

"Eksperimentas — žodis, labai gerbiamas moksle, kuriame be eksperimento nieko nebūtų galima pasiekti. Panašiai ir tapyboje. *Kuo daugiau ieškosime, eksperimentuosime, tuo greičiau rasime originalesnę kompoziciją, išraiškesnę koloritą, įdomesnę siužetą.*

Atidėkim jį, dail. Savicką, į šalį. Paklauskime, ką kalba gražioji lytis. Ir taip, G. Kęstutytė, be kita ko, rėžia už vyrus griežčiau:

"Stabdantį poveikį teminio paveikslu turėjo ne vien dailininkų ankstesnis nepakankamas kūrybinis pasirošimas, iš buržuazinės Lietuvos paveldėtos formalistinio meno liekanos, bet ir kai kurios klaidingos nuotaikos, slaura pažiūra į meno uždavinius. Asmenybės kulto ir bekonfliktškumo 'teorijos' įtaka nemaža žalos padarė ir dailė. Mūsų respublikoje tai reiškėsi tikrovės pagražinimu, paražiškumu, vienpusiška, paviršutiniška gyvenimo charakteristika. Dažnai nepakankamai kompetentingų, gausių komisijų diktuojantis tonas pastūmėdavo dailininkus mažiausio kūrybinio atsakingumo — faktų registravimo, pažodinio atpasakojimo, pasyvaus vaizdavimo — keliu".

3.
Mūs dailininkai, anapus — anapus, iš tikro yra (s)mulkiški. Kokios ribotos jų temos: (vieną laikraščio numerį pavarčius) "1863-ji metai", "Pirčiupio tragedija", "Keliai eina per tėvynę", "Dana apie artoją" ir t.t. ir t.t. Na, nēr — nēr kaip Vakaruos gyvenančių lietuvių dailininkų to aki-račio ir to pilietinio subrendimo... Mat, jie... [čia "mat" reikia skaityti lietuviškai, t.y. kaip sutrumpintą *m-a-t(ai)*].

4.
Netyčia iš lentynos ištraukiau jau spėjusią pasenti ("Tarybų Lietuvos Rašytojai") antologiją. Ir žvilgsnis užkliuvo už Petro Vaičiūno:

"gimiau... netoli vingiuoto vieškelio, kuris linksmai bėga nuo Siesikų senos pilies pro pašvenčio Veprių miesteli Vilniaus bokštų link. Todėl aš, tur būt, ir parašiau lietuvių tautos giesmę 'Ei, pasauli, mes be Vilniaus nenurimsim!' " (žr. 493 psl.)

Šią giesmę aš kadaise pacitavau savo "Vilniuje tarp audrų" (žr. 15 psl.), ir nepridūriau, kad tai P. Vaičiūno. Juoba, toliau (žr. 408 psl.) buvo įdėta A. Vanagaičio kompozicijos "Vilnius", kur aiškiai matyt teksto autorians pavardė. Ir... 1954.11.12 gavau laišką, kuriame, be kita ko, buvo kategoriškai parašyta:

"Aš būdamas šlapus vie-nintelė jo (t.y. P. Vaičiūno) artima giminaitė laikau būtina pareiga ginti jį, tuo labiau, kad jis pats dabar tai padaryti negali".

(Tęsinys 2-me psl.)

Geofizinių metų patirtis

30,000 mokslininkų iš 66 kraštų per 18 mėnesių sutartinai medžiojo gamtos paslaptis

Ką tik baigėsi 18 mėnesių trukę Tarptautiniai Geofiziniai Metai (IGY), kurių metu daugiau kaip 30,000 mokslininkų iš 66 kraštų glaudžiai bendradarbiaudami savo tarpe stengėsi patirti ko daugiau gamtos paslaptių ir išgauti mokslo pažangai daugiau faktų.

„Mes pašlatėm gamtai spąstus, ir kai gamta ką nors daro, mes dažnai pagauname jos paslaptis“, pasakė Goettingeno universiteto geomagnetizmo profesorius Vokietijoje dr. Julius Bartels.

Tai buvo didžiausioji mokslininkų medžioklė visoj mokslo pažangos istorijoje, ieškant naujų duomenų ir faktų apie pačią žemę, saulę, orą ir erdvę, į kurią žmogus naujaisiai pradeda atkakliai smelktis.

Ir gamta pasirodė ne tokia jau šykšti su savo paslaptimis: per tuos pusantrų metų mokslininkai iš savo „spąstų“ išėmė labai daug faktų ir paslaptių, kai kurias visiškai netikėtai. Tačiau pilnai Geofizinių Metų nauda paaiškės tik po mėnesių ir metų metų, kai bus galutinai išlukštenti milijonai surinktų stebėjimų ir patirties duomenų.

Visų akys į saulę

Mūsų gyvybės šaltinis Saulė buvo svarbiausias stebėjimų objektas. Šimtas observatorių aplink žemę per visus 18 mėnesių, dieną ir naktį kiekvieną minutę, laikė saulę neišleisdamos iš akių, skaičiuodamos saulės audringąsias dėmes, rekorduodamos jos gigantiškas eksplozijas, kurios pasiekdamos žemės atmosferą slopina mūsų radio susisiekimą ir iššaukia siaurės pašvaisčių žibėjimus. Kaip tyčia saulė praeitais metais rodė aktyvumą, didžiausią nuo 1778 metų. Specialės raketos, iššautos į aukštybes nustatė, kad saulės eksplozijos (sprogimai) iššauna į erdves didžiausius X spindulių kiekius, kurie ir daro tą netvarką mūsų radio susisiekime. Iš raketų padarytos nuotraukos saulės užtemimo metu parodė, kad tie X spinduliai kyla ne iš saulės disko, bet iš jos karūnos, t. y. iš jos atmosferos ir kad saulė, taip sakant, dėvi X spindulių vainiką.

Kitos raketos, pasiūstos į aukštybes specialiai tirti ultravioletinių spindulių, rado, jog kai kurios žvaigždės yra apsisupusios migline radiacija, kurios negalima išaiškinti jų energija. Esama daugiau įrodymų, kad mūsų žemė plaukioja saulės atmosferos išoriniame pakraštyje.

Orą „skylės“ žemės ašigaliuose

Roketos, išskildamos aukščiau kaip 150 mylių rado, kad žemės atmosfera dausose yra bent 40 kartų tirštesnė negu buvo spėjama ir kad aukštai ji yra labai nepastovi, tuomi paveikdama žemės klimatą ir orą.

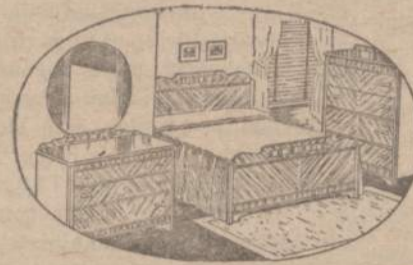
Savanorius skristi į planetas nemaloniai nustebino faktas, kurį patyrė JAV satelitai, būtent, kad aukštybėse nuo 1,400 iki 8,000 mylių žemę supa du labai kenksmingos radiacijos žiedai, kurie yra mirtingai pavojingi neapsaugotam žmogui. Ta radiacija yra atominės dalelytės, ateinančios iš saulės ir pagautos žemės magnetiniame lauke. Per tuos žiedus nebus įmanoma kitaip perskristi, kaip tik arba nepaprastai greitai arba specialiai

nuo radiacijos izoliuotuose erdvėlaiviuose. Tačiau yra patirta, jog viršum abiejų žemės ašigalių aukštai atmosferoje esančios „skylės“, kurio mis būtų galima per tuos žiedus perskristi radiacijos nepažeistiems.

Roketos ir satelitai, matuodami erdvių dulkes, nustatė, debesykus.

Dar vienas įdomus faktas patirtas apie žemės magnetizmą: atrodo, kad mūsų žemė kartais nuo karto savo kelionėj aplik saulę patenka ir skrenda per keistus magnetinius

SPECIALUS IŠPARDAVIMAS

- 11 gabalų miegamojo baldai.
- Miegamojo komoda su veidrodžiu.
- Įrėmintos spyruoklės matracai.
- Spyruoklinis matracas.
- Dvi pagalvės lovai.
- Dvi Vanity lėmos.
- Didelis kilimas.

\$289.95 vertės baldai parduodami už \$179.95
Įrėmintos spyruoklės kainuoja \$79.50; spyruoklinis matracas — \$79.50. Abu parduodami už \$99.50.

F. A. RAUDONIS ir N. BERTULIS, Sav.

ROOSEVELT FURNITURE CO.

2310 W. Roosevelt Road Tel.: SEEley 3-4711
Sekmadieniais atdara nuo 11:00 iki 4:30 po pietų.

STANDARD FEDERAL- Chicagos Stipriausioji Istaiga

1909

1959

TURTAS \$65,000,000.00
ATSARGOS FONDAS ..... \$ 6,000,000.00

Kad ateityje išvengtum bereikalingų rūpesčių, tai taupyk saugioje įstaigoje. STANDARD FEDERAL per 50 metų — nuo 1909 iki 1959 — įrodė, kad ji pati saugiausia ir stipriausia.

STANDARD FEDERAL ištiesą pusę šimtą metų kiekvienam taupytojui išmokėdavo pagal pareikalavimą. Depresijos, karo ir sunkiausiais mūsų ekonominio gyvenimo metais STANDARD FEDERAL kiekvienam taupytojui išmokėdavo aukštą dividendą.

Chartered and Supervised by the U. S. Government.

JUSTIN MACKIEWICH, Prez.

STANDARD FEDERAL SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION OF CHICAGO

4192 Archer Avenue Chicago 32 Phone Virginia 7-1141

DARBO VALANDOS: Kasdien, įskaitant šeštad. nuo 9 val. ryto iki 4 valandos po pietų.
Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak. Trečiadieniais visai neatidaroma.

MISKO PRODUKTŲ TYRIMO ĮSTAIGA (FOREST PRODUCTS LABORATORY)

(Prieš kelias dienas pasirodė Lietuvos Miškininkų Sąjungos Išeivijoje leidžiamas "Girios Aido" žurnalas Nr. 16, kuriame išspausdinta visa eilė labai idomių ir vertingų straipsnių. Čia vieną jų, parašytą prof. A. J. Vasaičio, perspausdiname. Red.).

Priklausomybė ir paskirtis

Amerikos ūkinio gyvenimo progresas glūdi tyrimuose. Nuolatinis ieškojimas kas geriau, kaip tinkamiau sunaudoti esamas žaliavas ir naujų pasigaminčių, kaip patobulinti produkciją bei pagreitinti patarnavimus — yra pats būdingasis šio krašto ūkio gyvenimo reiškinys. Veikia tūkstančiai visokiųjų tyrimo institucijų: vienos, prie mokslo įstaigų, kitos, prie pramonės įmonių, vėl kitos, kaip atskiri vienetai. Sukurtos draugijos atskirų sričių tyrimams finansuoti, proteguoti ir propaguoti ir speciali organizacija tyrimų darbams koordinuoti. Tame plačiame tyrimų tinkle aktyviai dalyvauja Miško Produktų Tyrimo Įstaiga (Forest Products Laboratory), įsteigta 1910 m. prie Wisconsinso Universiteto.

Miško Produktų Tyrimo Įstaiga, lietuviškomis sąvokomis tariant, yra JAV Žemės ūkio Ministerijos (U. S. Department of Agriculture) Miškų Tarnybos (Forest Service) padalinys. Tai mokslinių ir techninių tyrimų institucija miškininkystės bei medienos sunaudojimo plačiausia prasme problemoms studijuoti.

Šio krašto miškininkystė dar tebėra jauna. Vos šešta dešimtis metų eina nuo miškų administracijos organizavimo pradžios. Dar daug kas čia darytina grynąja miškų ūkio prasme. Čia iki paskutinių dienų ne tiek buvo rūpinamasi pačiu mišku, tinkamu jo išlaikymu, kiek pasinaudojimu miško teikiama gėrybe, mediena. Didelis medžių skirčių įvairumas sudarė natūralų klausimą, kam tinkama jų mediena. Be to, bet kokia mediena kaip organinė substancija pasiduoda ardomoms jėgoms daugiau kaip mineralinės ar metalinės medžiagos. Ji nenustojamai reaguoja į drėgmės ir šilumos pasikeitimus ir apsunkina išlaikyti absoliutinį matų tikslumą. Tačiau ir šiame naujenybių amžiuje mediena tarnauja žmogui savo natūraliame stovyje arba perdirbta kombinacijose su kitomis medžiagomis, arba kaip žaliava nesuskaitomai gausybei į ją nepanašų gaminių. Medienos savybių pažinimas, jos pritaikymas ir panaudojimas, paruošimas ir patvarumo padidinimas bei apsauga yra toli gražu nesibaigęs tyrimų objektas, tai Miško Produktų Tyrimo Įstaigos paskirtis.

Tuo tikslu Tyrimo Įstaiga glaudžiai bendradarbiauja su regioninėmis miško tyrimo stotimis (jų yra devynios), miškų apygardomis (jų yra dešimt) ir giminųjų tyrimų institucijomis,

pasikleidusiomis po visą J. A. V. plotą. Ji palaiko ryšius ir su kitų kraštų miško bei medžio tyrimų organais. Savo apimtimi, darbų platumu bei gausumu ir įrengimų turtingumu MPTI yra pats didžiausias tos rūšies vienetas visame pasaulyje.

Tyrimo darbams suderinti su kitų institucijų veikla, čia kasmetai vyksta programos konferencijos — suvažiavimai. Jose duodami per metus atliktų darbų pranešimai ir nustatoma programa sekančių metų darbui. Ilgesnio laiko reikalaujantiems tyrimams programos eina dešimčiai metų. Tuose suvažiavimuose dalyvauja Miškų Tarnybos vadovybė, regioninių tyrimo stočių ir miškų administracijos apygardų viršininkai su parinktais bendradarbiais ir Tyrimo Įstaigos vadovybė bei atskirų objektų tyrimų vedėjai. Pačioje Įstaigoje tyrimo darbai koncentruojasi septyniuose skyriuose. Smulkiai aprašyti kas dedasi T. I. laboratorijose bei tyrimams skirtose įmonėse ar specialiuose įrengimuose būtų neplona knyga. Čia apsiribojama keletu žodžių apie kiekvieną skyrių.

Tyrimų apimtis

1. Medienos augimo ir naudojimo santykiai. Šio skyriaus tyrimai apima medžio augimo sąlygas, miško kirtimą bei transportą ir mechaninį medienos apdirbimą. Jis pats artimiausias miškininkams ir jo ryšiai plačiausi su regioninėmis tyrimo stotimis bei lentpiūvėmis ir kitomis medžio apdirbimo įmonėmis. Darbas eina atskiruose poskyriuose, kurių pats įvardinimas nusako jų veiklos objektą: a) medienos struktūra ir jos pažinimas, b) medžio augimo aplinkos įtaka medienai, c) miškininkavimo priemonių įtaka medienai, d) medžio anatominio sąstato įtaka medienos savybėms, e) vyraujantieji medžiai ir jų savybių paveldimumas, f) eksploatacijos metodų ir priemonių tobulinimas, g) rąstų ir lentų rūšiavimas, h) medienos piauštymo mechanika, i) medienos apdirbimas mašinomis ir j) mažų lentpiūvių tobulinimas.

2. Fizinės medienos savybės ir jų pritaikymas. Ne tik atskirų medžio skirčių, bet ir atskirų medžių ir jų dalių mediena skirtinga. Be to, jos savybės, kaip atsparumas, lankstumas, kietumas, laidumas, tiksliau sakant tų savybių pasireiškimo intensyvumas keičiasi šilumos ir drėgmės įtakoje. Racionaliam medienos panaudojimui statybose, kur reikalingas tam tikras atsparumas, arba kur mediena išstatoma žiauriems atmosferiniams pasikeitimams, arba kai mediena eina kaip žaliava įvairiausiems kitiems gaminiams nepakanka apie ją ben-

lygose išreikšti skaičiais. Geresnis medienos pažinimas atidaro naujus kelius jos platesniam panaudojimui. Kaip tik šis MPTI skyrius užsiima problemomis susijusiomis su medienos stiprumu, t. y. tikslu jo nustatymu ir priemonėmis jam užtikrinti. Darbas eina šiose sekcijose: a) medienos atsparumas ir kitos panašios savybės, b) medienos atsparumą mažinančios veiksniai, c) temperatūros įtaka medienos atsparumui, d) medienos santykiavimas su elektra, e) medienos virpinimo charakteringumai, f) faneros struktūros reikalavimai lemia jos stiprumą ir elastingumą, g) sluoksniais klijuotos medienos konstrukcijos, h) medžio konstrukcijų sujungimai ir sąvaržos, i) statybos konstrukcijų gerinimas, j) drėgmės kitimai medienoje esančioje naudojime, k) vidujinis medienos spaudimas ir jo laipsniai, l) dirbtinis medienos džiovinimas, m) džiovyklos ir jų veikimas, n) medinių polių džiovinimas, o) natūralus medienos džiovinimas ir p) džiovinamos medienos išlaikymas.

3. Medienos paruošimas. Šiuo pavadinimu įvardinta tyrimų grupė apima medienos gaminių kombinacijose su kitomis medžiagomis. Medienos naudojimas kitose kaip natūralinėse formose palyginamai naujas dalykas, gyvenimo praktikoje vis plačiau pavaduojas medieną. Mechaniško medienos perdirbimo gaminiai, kaip klijuota fanera, įvairių tipų susmulkintos medienos plokštės, jų padengimas metalu, plastika, popieriumi dar vis reikalingi tobulinimo. Jų patvarumas, o tuo pačiu ir panaudojimo didesnės galimybės, daug pareina nuo medienos paruošimo ir sudedamasis dalis rišančių medžiagų pastovumo. Čia ypatingas klijų vaidmuo. Dedama pastangų pasigaminti tokius klijus, kad jais būtų galima sulipinti ir žalią šlapią medieną ir jų ryšys būtų stiprus kaip pati mediena bei patvarus visose drėgmės ir temperatūros sąlygose. Medienos pritaikomumą didina dažai. Jų paprastumas, patvarumas ir pigumas yra siejami suderinti dalykai. Skyriaus tyrimų objektą sudaro: a) faneros gamyba, b) klijai, jų savybės ir naudojimas, c) medienos tinkamumas klijavimui, d) klijuotos medienos apdirbimas ir gaminiai, e) medienos jungimas su kitomis medžiagomis klijų pagalba ir tų gaminių apdirbimas, f) dirbtinės plokštės iš mažų medienos gabalėlių, g) medienos gaminių paruošimo išbaigimas ir dažymas, h) dažais padengtos medienos santykiavimas su drėgme, i) medienos ugniatsparumo didinimas ir j) šilumos, temperatūros ir drėgmės įtaka medienos apdirbimui.

4. Medienos konservavimas. Mediena patekusi į tam tikras sąlygas užpuolama žemesniųjų organizmų nyksta, pūsta, arba vėl kitose sąlygose naikinama vabzdžių. Apsaugoti medieną nuo šių naikintojų jon įvedama pa-

laipsnio mediena atspari jos gadintojams iš prigimties, bet to nepakanka jos praktiskam naudojimui. Kiek kuri medienos rūšių atspari savaime, kiek ir kokių medžiagų reikia padidinti jos patvarumui, kokias tam priemones naudoti, kurios medžiagos ir priemonės yra efektingesnės ir kuriam laikui bei kokiose sąlygose jos pratęsia medienos amžių — yra konservavimo skyriaus tyrimų dalykai. Paminėtinos šios tiriamos sritys: a) nukirstų medžiagų puvimas, b) pusiau fabrikatų (lentų, sijų ir kt.) puvimas, c) medienos esančios naudojime (kaip padargai, baldai, pastačiai) puvimas, d) medienos puvimas perdirbtame stovyje (kartono, popierio, presuotų plokščių), e) natūralus medienos patvarumas, f) medienos apsaugai skirtų fungicidų ir insekticidų veikimas, g) apsauginėmis priemonėmis paveiktos ir nepaveiktos medienos patvarumo tyrimai, h) apsauginių priemonių cheminiai tyrimai ir i) medieną saugojančių priemonių vartojimas miškuose. Vieni čia paminėtų tyrimų ribojasi grynai laboratoriniais darbais, kiti susiję su stebėjimu raidos laiko bėgyje, dar kiti atliekami ir laboratorijose ir praktiskame gyvenime.

5. Pakavimo tyrimai. Sekmingas prekių paskirstymas daug priklauso nuo tinkamo jų įpakavimo. Pakavimo priemonės turi apsaugoti prekes nuo sugedimo, turi būti pakankamai patvarios, kad išlaikytų pakrovimų iškrovimų, perkrovimų ir transporto netikėtinumus, būti lengvos ir pigios, kad per daug nepadidintų prekių kainos. Šalia metalinių pakavimo priemonių plačiai vartojami įvairiausi medienos ir jos darinių talpintuvai. Čia sunaudojama nemažai žemesnės rūšies medienos. Pakavimo tyrimų skyrius pašauktas tobulinti bei pritaikyti naujiems transporto reikalavimams esamas pakavimo priemones bei konstruktuoti naujas ir gerinti pakavimo metodus. Pakavimo priemonių tinkamumas nustatomas laboratoriniu būdu, imituojant sąlygas, kurios būna ir pasitaiko prekių apyvartos eigoje. Tyrimo objektai paskirstyti į šias grupes: a) mediniai vaisių ir daržovių talpintuvai, b) kartoniniai talpintuvai, c) talpintuvų konstrukcijos, d) mediniai padėklai (platformėlės), e) kombinuotos medžio ir kartono dėžės, f) smūgius absorbuojančios medžiagos ir jų panaudojimas prekes pakuojant, g) vinyrų ir kitos sujungimo priemonės vartojamos talpintuvus sustatant.

6. Popierio gamyba. Kurį laiką vyravo įsitikinimas, kad geram popieriui gaminti tinka tik eglės ir keletas minkštųjų lapuočių. Tačiau nepaprastai kyla popierio suvartojimas ir noras rasti pritaikymą tų medžių medienos, kurių yra perteklius, vertė ieškoti naujų būdų popierio gamybai. Šio skyriaus paskirtis rasti būdus, kaip kuo

(Tęsinys 5-me pusl.)

(Atkelta iš 4-to psl.)

pigiau panaudoti visas šio krašto medžių skirtis medžio masei, kaip pakelti jos gaunamą kokybę ir kiekybę, kiek galima tam panaudoti medienos likučius ir iki šiol mažai arba visai nenaudojamus medžius. Šios srities tyrimai eina trimis pagrindinėmis šakomis: a) popieriui gaminti medžio masės kiekio ir kokybės didinimas, b) medienos masės ir popierio gaminių gerinimas ir naujų kūrimas ir c) atskirų šio krašto medžio skirčių ir medienos likučių panaudojimas popierio gamybai. Dėka to skyriaus darbų šalia eglės popieriaus gamybai plačiai vartojami ir kiti spygliuočiai bei ažuolas su keletu kitų kietųjų lapuočių.

7. Medienos chemija. Šio skyriaus nuolatinė paskirtis rasti būdus ir priemones, kaip paprasčiausiu keliu niekais nuanančius medienos likučius panaudoti cheminiams gaminiams. Kelias į tai — pagrindinis atskirų medžio skirčių medienos cheminės sudėties pažinimas ir jos komponentų chemija. Ieškoma kaip medienos sudedamieji elementai sukibę į medieną, koks jų mikroskopinis dydis; toliau — lignino struktūra ir vaidmuo, celulozės dariniai, medienos anglinimas, medicinos analizo metodų standartizavimas. Skyrius padalintas į šiuos poskyrius: a) medienos ir jos produktų analizas, b) lignino chemija ir jo produktai, c) medienos chemija ir celulozė, d) mikrobiologiniai tyrimai, e) fizinė medienos chemija ir medienos produktai.

Priemonės

Cia suminėtiems tyrimam atlikti įstaiga aprūpinta tinkamomis priemonėmis. Fizinėms medienos savybėms nustatyti tar nauja visa serija mašinų, kurios operuoja pradedant smulkiais pavyzdžiais ir eina iki natūralaus dydžio telegrafstulpių, balkių lenkimo, ar kelių dešimčių pėdų aukščio namo konstrukcijos segmentų spaudimo, panaudojant per milijono kilogramų jėgą. Įrengimai elektros, šilumos, garso laidumui matuoti; vibratoriai medienos pavargimui nustatyti; prietaisai ląstelėms matuoti ir t. t. Medienos drėgmės bei temperatūros santykiams studijuoti įrengtos specialios patalpos, kuriose visą laiką laikoma pastovi temperatūra ir pastovi reliatyvi drėgmė. Vėl atskiros patalpos simuliuoja tropikų ir ašigalių klimatinę sąlygą. Šalia įrengimų vandens judėjimui medienoje sekta naudojant mažus pavyzdėlius, yra keletu tipų džiovyklės, kurios pakankamai Erdvies komercinių matų medienai džiovinai — sekta džiovinimo eiga ir jos rezultatus.

Medienos mechaninio apdirbimo problemoms studijuoti yra pavyzdinė lentpiūvė ir "stalių dirbtuvė" su įvairiausiomis piauštymo, obliavimo, gręžimo, netaisyklingų formų darymo ir

kt. mašinomis. Konservavimo skyrius turi specifinius įrengimus medienos impregnavimui spaudimo būdu, mirkymo ar tik paviršiaus padengimo atitinkamais chemikalais. Vėl atskiros patalpos atskiri įrengimai medienos ugniatsparumui tirti.

Atskirą pastato dalį per du aukštus užima miniatiūrinė popierio gamykla: čia įvairių tipų medienos smulkintojai, medienos "tarpinimo" baseinai, maišytojai, preciziška popierio gamybos mašina ir įvairiausi įrengimai popierio kokybei tirti. Medžio chemijos laboratorijos vėl kita "karalystė" su savo kolbomis, stiklais stikleliais, šildytuvais, garintojais ir eile pačių moderniausių mašinų analizų tikslams.

Vienaaukščiam pastate įsikūrusi faneros dirbtuvė: rastų šutinimas, išvyniojimo arba sluoksniais piauštymo mašinos, presai, džiovintuvai. Čia prisiglaudusios ir pačio naujausio medienos gaminio, plėkščių iš susmulkintos medienos, gamybos priemonės. Vėl atskirą pastatą, kurio rėmams pirmą kar-

tą JAV panaudota klijuotų lentelių archos, užima pakavimo tyrimai. Čia sukongcentruotos atitinkamos mašinos ir įrengimai pakavimo priemonėm "kan-kinti".

Tyrimo įstaigoje dirba per 450 asmenų. Apie trečdalį sudaro tyrimų specialistai su pagelbininkais ir apie du trečdaliu administracijos bei sekretorialinis personalas ir techniniai darbininkai. Iš visų pagal dirbamą darbą reikalaujama aukščiausių kvalifikacijų. Palaikyti savo bendruomenės dvasiai ir pasiinformuoti, kas vyksta įstaigoje, kas antra savaitė daromi tyrimo darbams vadovaujančiųjų susirinkimai, kuriuose skaitomi pranešimai su diskusijomis apie įstaigoje naujai atliktus tyrimus bei kitų pasiektus laimėjimus. Iš personalo reikalaujama, kad kiekvienas savo srityje būtų pasiinformavęs iki paskutinių naujenybių. Tam skirta biblioteka ir perijodika, specialybės žurnalai, bei kitų tyrimų įstaigų leidiniai, kuriuos įstaiga gauna iš visų kraštų.

Ryšiai su visuomene

Įstaiga palaiko ryšius su visuomene tiesioginiu patarnavimu ir informacija. Kiekvienas turįs jį dominantį klausimą iš Tyrimų Įstaigos kompetencijos gali prašyti paaiškinimų ar atlikti atitinkamus tyrimus. Paaiškinimai teikiami dovanai, o už tyrimus reikia mokėti sutarta suma. Šia teise pasinaudoja ne viena medžio pramonės įmonė. Informacija pasiekama platesnio pobūdžio. Apie kiekvieną atliktą tyrimą parašoma siauresnė ar platesnė studijėlė. Kas pusmetis leidžiami Tyrimų Įstaigos darbų katalogai. Tie katalogai siunčiami nemokamai kiekvienam paprašiusiam (Forest Products Laboratory, Madison 5, Wis.). Kiekvienas gali pasirinkti sau įdomių darbų, jų paprašyti ir jie bus atsiųsti.

Įstaigos durys atidaros kiekvienam. Kasdien 2 v. v. prasideda įstaigos vizitavimas. Didesnės ar mažesnės grupės specialus vadovas vedžioja po laboratorijas ir teikia paaiškinimus.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Svarbus Pranešimas DOVANŲ SIUNTĖJAMS Į SSSR

Mes džiaugiamės pranešdami, kad nuo 1959 m. sausio 1 dienos Jūs galėsite siųsti savo dovanų siuntinius į SSSR

SUMAŽINTOMIS PATARNAVIMO KAINOMIS

Nauji tarifai ir muitai taip sutvarkyti, kad siuntinių priėmimas, išsiuntimas ir pristatymas vyks daug paprasčiau, o patarnavimas iš viso bus tobulesnis.

Kad galėtumėte pasinaudoti naujomis nuolaidomis ir lengvatomis, siųskite savo siuntinius vienai iš sekančių penkių firmų,

kurios yra vienintelės OFICIALIAI ĮGALIOTOS atlikti siuntimus

Muitai ir mokėjimai yra visiškai tie patys visose firmose.

Dėl smulkesnių informacijų prašome kreiptis į kurį nors iš žemiau išvardintų skyrių:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

1991 Broadway
New York 23, New York
Tel.: LYceum 5-0900

UNION TOURS, INC.

1 East 36th Street
New York 16, N. Y.
Tel.: MURray Hill 6-1155

PACKAGE EXPRESS CO. CENTRAL PARCEL & TRAVEL AGENCY, INC. SERVICE, INC.

1530 Bedford Avenue
Brooklyn 16, New York
Tel.: INGersol 7-7272

220 So. State Street
Chicago 4, Illinois
Tel.: WAbash 2-9354

GENERAL PARCEL & TRAVEL COMPANY, INC.

135 West 14th Street
New York 11, New York
Tel.: CHelsea 3-2583

(Atkelta iš 1-mo pusl.)

juos pačius.

Bene gražiausiai jo veikla pasireiškė Aklųjų Instituto labui. Jis buvo tos įstaigos steigėjas, jos siela ir spiritus movens. Kaip jis nuoširdžiai globojo jos auklėtinius, kaip tėvas sielodamasis kiekvieno nelaime. Pastebėjęs jų tarpe kokį gabumą, tuoj sudarydavo sąlygas jiems vystyti, užpildyti nuskriaustųjų gyvenimą, išmokyti juos naudingo darbo, sustiprint materialiai ir moraliai.

Tik jam, ir jam vienam, turi būti amžinai dėkinga šiandien jau plačiai žinoma akloji dainininkė Beatričė Grincevičiūtė — už iškilimą. Kartu su savo seserimi Marija — irgi didžios širdies asmenybe — jis Beatričę globojo, įtraukė į savo gražų bičiulių ratą, padėjo mokytis konservatorijoje, vėliau organizavo jai koncertus, visai pėmė, kol ją pastatė ant kojų.

2-jo Pasaulinio Karo ir okupacijų metu jis gelbėjo ką tik galėjo. Kai hitlerininkai naikino žydus, jis daugeliui padėjo išnešti sveiką galvą, nors pats rizikavo savo gyvybe.

Tiktai todėl, kad dr. Nemeikša buvo toks humaniškas ir taktiškas, jis jokių priešų neįsigijo. Žmogus, kuris niekad niekam jokios skriaudos nepadarė, niekad jokiais politinei partijai nepriklausė, jokiai valdžiai nepataikavo (ir todėl dažnai liko nustumtas, negavęs aukštesnės padėties, tikybiškai indiferentas ir gilus tolerantas, tasai žmogus liko net bolševikų neužkliudytas. Priešingai, visur turėdamas draugų, jis 1944 m. išrenkamas Kauno Valst. Universiteto akių ligos katedros vedėju, o tais pat metais gauna docento vardą. Jis organizuoja pedagoginį, mokslinį ir klinikinį darbą, skaito paskaitas. Greta to — vis ta pati tyli nuskriaustųjų šalpa, ligonių tyrimas, gydymas, veikla Raud. Kryžiaus Dr-joje ir kt. 1948 m. Dr. Nemeikša patenka į Kauno miesto deputatų Tarybos narius. 1952 m. apdovanojamas Lietuvos TSR Aukšč. Tarybos Prezidiumo Garbės raštu. Lietuvos Raud. Kryžiaus Dr-jos centro valdyba jam suteikia Garbės nario vardą, o Visasąjunginis Raud. Kryžiaus Dr-jos C.K. jį pagerbia garbės ženklu. Šiais metais jam suteiktas nusipelnusio gydytojo vardas.

Ir taip Juozas Nemeikša dirbo, dirbo ilgiausias valandas, vis skubėdamas kitam padėti... kaip jaunystėje. Artimieji rūpinosi jo sveikata, stebėjo, kad pavargęs, prislėgtas, dirba per daug, juk jau 70 metų sukaktis artėja... Kaip tik 1958 m. gruodžio mėn. (12 ar 19 d.) Kaune buvo ruošiamas jam iškilmingas jubilie-

jus, kažkas iš pažįstamų poetų ta proga eilėraščių parašė, muzikė Jadvyga Čiurlionytė ruošė muziką, jau plaukė sveikinimai, dovanos. Ir štai — gruodžio 12 d. daktaras Juozas Nemeikša mirė.

Vienas iš jam artimų asmenų rašo šiaip: "Gruodžio 12 d. sesuo Marytė parnešė tavo siųstą dovanėlę ir padėjo ant stalo, kad Jis parėjęs iš darbo pats atidarytų dėžutę. Tą dieną ypač gražiai išvalėme jo kambarį, išvaškavome grindis, paruošėm pietus ir apie 7 val. vakare laukėme Jo. Bet... prie durų skambutis. Kažkoks nedidelis berniukas sušuko: "Daktaras griuvo ant šaligatvio prie pat Karo Ligoninės!" (kur buvo kada tai Akių ligoninė, kur Jis pradėjo dirbti Universitete). Mudvi su Maryte kaip stovėjom išbėgom. Radom Jį benešamą į ligoninę. Nors buvo stengiamasi Jį atgaivinti, deja, Jis neištarė nei vieno žodžio..." (Konstatuotas infarktas.)

"Apie 8 val. vakare ligoninės gydytojai ant neštuvų atnešė Juozuką namo. Daktarė Žakovičaitė su sesers sūnumi Jį aprengė. ...Kitą dieną išvežė pašarvoti į Medicinos Institutą, o vargšę, mūsų vargšę Marytę į ligoninę (jai plaučių uždegimas ir įtarė infarktą). Minios žmonių ėjo atsisveikinti su mūsų mylimuoju Juozuku. Sekmadienį ir pirmadienį grojo Kauno teatro simfoninis orkestras, kuriam dirigavo baletu 'Audronė' kompozitorius Juozas Indra, — jam Juozukas savo laiku daug, daug padėjo. Begalės gėlių ir gražių gražiausių vainikų, tūkstančiai žmonių palydėjo į Petrašiūnų kapines, kur dar vos prieš 10 dienų Jis pats lydėjo Sofiją Čiurlionienę... Kaip baisiai liūdna dabar tuo-

se namuose, kurie dar taip neseniai davė daugeliui laimę ir pagūdą: kas atkeliaudavo iš kur — buvo priglautas, pavalgydintas, ir, jei reikėjo, aprengtas... Sugriuvo pamatai namo, kur išmokome mylėti žmogų, tėvynę... Velionies gimimo dieną, gruodžio 16 d., kažkas užpirko mišias Karmelitų bažnyčioje. Taip gražiai giedojo choras".

Atsiųstojo laikraščio iškarpoje skaitome:

"Doc. Juozas Nemeikša buvo plačiai žinomas ne tik mieste, bet ir visoje Lietuvoje, kaip atsidavęs visa savo širdimi ir protu kilniam medicinos darbui žmogus.

"Skirtingo amžiaus, įvairių specialybių žmonės dvi dienas lankė Medicinos Instituto auditoriją, kurioje buvo pašarvoti velionies palaikai.

"Užvakar kauniečiai išlydėjo į jo paskutinę kelionę buvusį visuomenininką, didelį humanistą, darbštą ir nuoširdų, neišsenkamos energijos žmogų.

"Prie karsto kalbas pasakė sveikatos aps. ministras Diršė, dr. Horodničienė, dr. Daktaravičienė, dail. A. Žmuidzinaičius ir kt. Aklųjų mokyklos internato vedėjas Baltramiejūnas, vienas iš tų žmonių,

kuriuos gydė velionis ir padėjo net vėl atgauti regėjimą, pabrėžė mirusiojo nuopelnus Aklųjų Instituto auklėtiniams.

"Paslepia karstą žemės grumsteliai, paskui vainikai, gėlės. Bet niekas neišdildys šviesaus velionies Gydytojo ir žmogaus atminimo".

Mums, Tavo draugams tremtyje, kurie skaudžiai liūdime Tavęs netekę, lieka viena paguoda: Tave priglaudė ne svetima, bet Tavo taip numylėta, Lietuvos žemelė!

Ilsėkis ramybėje, Tu, kuris visiems tiek gero esi davęs!

Vanda Sruogienė

Naujausieji leidiniai

NAUJIENOSE galima gauti šias knygas:

1. Prof. Vaclovui Biržiškai atminti, 24 puslapių knygutė. išleista mokslininko laidotuvių proga. Kaina \$1.00.

2. Prof. Vaclovo Biržiškos "Se-nųjų lietuviškų knygų istorija". Kietais viršeliais \$6.00, minkštais — \$4.00.

3. Teodoro J. Kučinsko "Lyties garbinimas", 144 psl., \$1.50.

4. Dan Kuraičio "Daug kraštų, daug žmonių", \$2.00.

Knygas gausite paštu, jei pasiųsite pinigus tokiu adresu:

NAUJIENOS
1739 S. Halsted St.,
Chicago 8, Illinois

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

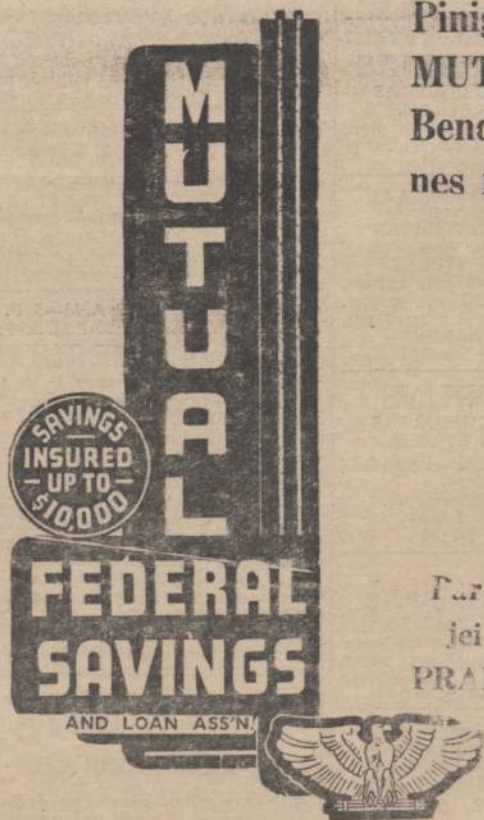
3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

Pinigai neauga ant medžių, bet MUTUAL FEDERAL SAVINGS Bendrovėje auga labai sparčiai, nes mokame aukštus dividendus.

Partrauksime jūsų pinigus iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę. PRADEKITE TAUPYTI ŠIANDIEN!

2202 W. Cermak Road - Chicago 8, Ill.
JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres. Tel.: VI 7-7747
ESAME BIZNYJE JAU 54 METAI.

ĮSTAIGOS VALANDOS: Kasdien nuo 9 ryto iki 5 val. popiet. Ketvirtadieniais nuo 9-tos val. ryto iki 8 val. vak. Šeštadieniais nuo 9 val. ryto iki 1 val. popiet. Trečiadien, visai neatidaroma.

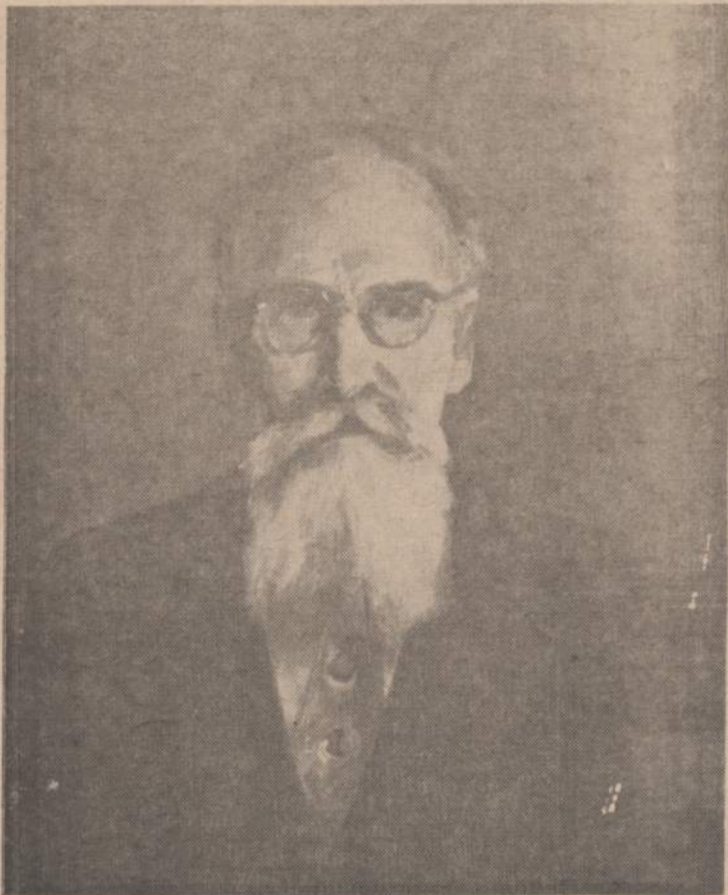

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

Prof. dail. Adomui Varnui 80 metų

Prof. ADOMAS VARNAS — M. Šileikio tapyba (Č. G. nuosavybė)

Š. m. sausio 2 dieną suėjo 80 metų mūsų meno patriarchui, veteranui ir visuomenininkui prof. dailininkui Adomui Varnui, kuris šiuo metu gyvena Chicagoje adr. 3721 W. 65th Street.

Gražus metų skaičius, bet prof. Adomas Varnas neatrodo, kad turėtų tiek metų. Fiziškai ir dvasioje pajėgus ir jautūs, kaip jaunuolis ir kūrybingas. Savo atelje kasdien dirba - kūria.

Prof. Varnas yra pirmas lietuvių dailininkas ir visuomenininkas, kurio vardas ir darbai lietuvių visuomenei ne tik Lietuvoje, bet ir šiame krašte yra gerai žinomi. Tiesa, jo vienamžininkų yra likę Lietuvoje, atseit, A. Žmuidzinavičius ir Petras Rimša, kurie dar dirba savo srityje.

Prof. Ad. Varnas yra gimęs 1879 m. Joniškioje ir jaunystės dienas praleidęs tėviškėje arba netoli jos, bet gyvenimo aplinkybės ir mokslas privertė jį išsikelti iš mylimosios tėviškės. Lankė gimnaziją Mintaujoje. Buvo įstojęs į Kauno kunigų seminariją. Joniškioje organizavo vaidinimus, kurie caro valdžios buvo draudžiami. Už suvaidinimą "Amerika pirtyje", pakliuvo į caro žandarų nemalonę ir policija pradėjo jį gaudyti. Nuvykęs į Petrapilį įstojo į Karališkąją meno akademiją, vėliau baigė garsiąją Stiglico taikomojo meno mokyklą.

Išvykęs į Varšuvą, mokėsi bažnytinio meno tapybos. Su-

laukęs paramos iš kun. Šiaučiuo už paruoštus Kryžiaus Kelius Joniškio bažnyčiai, išvyko gilinti meno studijų į Krokuvą. Gavęs iš Amerikos lietuvių paramos studijavo meną Šveicarijoje. Nuvyko į Italiją plėsti studijų. Pirmasis savo meno parodas ruošė Lenkijoje, nes į Joniškį grįžti negalėjo, kur vietos carinė policija jo ieškojo.

Pirmojo Pas. karo metu buvo nublokštas į Rusiją. Odesoje dirbo kaip braižytojas fabrike. Voroneže lietuvių Saulės Kursuose dėstė piešimą. Tuo laikotarpiu sukūrė išgarsėjusį šaržų veikalą "Ant politikos laktų". Tuo po karo grįžęs į Lietuvą, Ad. Varnas apsistojo Vilniuje. Mokytojavo gimnazijoje iki lenkų okupacijos. Lenkams okupavus Vilnių, atvyko į Kauną. Čia ėmėsi organizuoti lietuvių Meno Kūrėjų draugiją. Rinko Lietuvos kryžių paminklus, liaudies meno liekanas ir nufotografavo apie 2-500 Liet. kryžių, sudarydamas 2 tomų albumus.

Su gausiu kryžių rinkiniu nuvyko į Italiją ir ten gražiai reprezentavo įvykusioje tarptautinėje dailių menų parodoje Lietuvos kryžių bei kopytėlių meną. Apie Lietuvos kryžius italų spauda gražiai atsiliepė, įdėdama į liuksusinį albumą keletą rinktinių kryžių reprodukcijų.

Prof. Ad. Varnas yra sukū-

TRUMPAI IŠ MENO ISTORIJS

Daugiašakė graikų skulptūra

I.

Graikų skulptūra turi keturis periodus arba stilius.

I Atletikos periodas, nusitęsęs nuo ankstyvosios graikų kultūros pradžios iki 500 m. pr. Kr. Šio laikotarpio graikų statulos vaizduoja dievačius ir

ręš daug vertingų meno kūrinių, tik, deja, daug jų vertingo meno darbų yra žuvę karo metu. Vieni kūriniai žuvo gaisre Kaune, kiti pateko į nežinomas rankas. Išbloktas iš Tėvynės prof. Varnas vis dar jaunuoliška energija vėl kūrė ir yra davęs stambesnių meno veikalų, kurie pareikalavo daug darbo ir pastangų, kaip "Mindaugo vainikavimas", Šiluvos Pan. Švenč. kopyčios altorius ir kt. Be to, nutapė visą eilę žymių mūsų visuomenininkų ir dvasiškių portretų.

Ad. Varnas nuo 1949 metų gyvena Chicagoje. Nuo to laiko yra sukūręs per 200 paveikslų. Šiuo metu ruošia spaudai studiją apie lietuviškus kryžius, kurią ėmėsi išleisti Lietuvos Inžinierių Sąjunga albumo forma.

Be tiesioginio savo darbo, dailininkas bendradarbiauja L. Enciklopedijai. Jisai domisi Montessori vaikų auklėjimo sistema. Drauge su žmona Marijona Kuraityte-Varniene, kuri jam daug padeda, ir šį rudenį minės savo 40 metų vedybinio gyvenimo sukaktį, paruošė ekspozitą tos sistemos dvasioje. Tie eksponatai 1932 m. buvo išstatyti tarptautiniame montessorinio auklėjimo kongrese Nicos.

Prof. Ad. Varnas savo 80 metų sukakties proga susilaukė daug sveikinimų iš draugų, net iš užsienio kolegų. Jisai yra Amerikos Lietuvių Dailininkų Sąjungos Garbės Pirmininkas.

Šia proga reikia tik palinkėti mūsų meno patriarchui Varnui sveikatos ir kūrybingo darbo.

Šį pavasarį prof. dail. Adomo Varno bičiuliai planuoja surengti jo kūrinių parodą Čiurlionio Galerijoje Chicagoje.

atletus, daugiausiai nuogus.

II periodas buvo intelekto ir grožio simbolis nuo 500 iki 400 metų pr. Kr. Šiame laikotarpyje pas graikus atsirado Jupiteris, Minerva, Juno, Atena, muzos ir mažesnės reikšmės dievybės. Filosofai skulptūroje, kaip ir kitos simbolinės statulos, papuoštos gražiais laisvais rūbais.

III periodas pasižymi grožio stiliumi, prasidėjęs nuo 400 ir nusitęsęs iki 300 m. pr. Kr., buvo didingumo, iškilmingumo ir iškilimo laikotarpis, iškėlęs helenų klasikos meną ir mokslą. Fidijus sukūrė klasikos mokyklą, po kurio sekė Praksitelis, Skopas ir kiti meistrai intelekto ir humanizmo laikais.

IV periodas užima dramatinę poziciją, atseit, nuo 300 metų iki Graikijos kultūros sutemų (146 m.) menė charakterizuoja didelę įtampą dramatos ir tragedijos veikaluose. Šios graikų mokyklos vyriausi meno autoritetai buvo Lyssipus, Polydorus ir Athenodorus, kurie sukūrė "Laocoon", "Apollonius" ir kitus kūrinius.

Romėnams paėmus Graikiją, jų generolai grobė graikų meną. Fulvius iš Etolijos išsigabeno 230 marmurinių statulų, 280 bronzos. Neronas pasiėmė 500 skulptūrų iš Delfos savo "auksiniams namams" papuošti. Iš Rodezo buvo išvežta 3,000 įvairių meno kūrinių. Scaurus turėjo įsigijęs 6,000 skulptūros ir keramikos. Bet pati Roma per penkis šimtmečius neturėjo savo plastinio meno, kol graikų skulptoriai vėliau atsirado Romoje. Romos imperatoriai ir patricijai panorą matyti save marmure. Jie kvietė graikus nukalti jų figūras pagal didingąjį graikų stilių. Be to, buvo didelis reikalavimas kopijų.

Pabaigoje 4-to am. po Kr. katalikų religija pradėjo skelbtis oficialia ir dominuojančia skulptūra buvo laikoma pagoniška. 390 m. Teodosius išleido įsakymą sunaikinti visą "pagonišką" meną. Daug brangiau ir originalaus meno buvo išsaugota, paslepianč po žeme ir įmetant į Tiberio upę. Lenzi apskaičiavo, kad nemažiau kaip 170,000 sudaužytų statulų gabalų buvo rasta Italijoje.

Vienas iš prof. Adomo Varno kūrinių "Ant politikos laktų"

